

Akademia im. Jakuba z Paradyża
w Gorzowie Wielkopolskim
Pracownia Badań nad Literaturą
i Czasopiśmiennictwem Pogranicza

Archiwum Państwowe
w Gorzowie Wielkopolskim

zapraszają na ogólnopolską konferencję z cyklu
„Nowy regionalizm w badaniach literackich”
pod hasłem

MIEJSCA PRZEMIANOWANE HISTORIA, LITERATURA, JĘZYK

Komitet naukowy:

prof. dr hab. Małgorzata Mikołajczak, UZ
dr hab. Elżbieta Rybicka, prof. UJ
prof. dr hab. Anna Zielińska, IS PAN

Komitet organizacyjny:

dr Małgorzata Czabańska-Rosada, prof. AJP
dr hab. Arkadiusz Kalin, prof. AJP –
przewodniczący komitetu organizacyjnego
dr hab. Igor Panasiuk, prof. AJP
dr hab. Dariusz Rymar, prof. AJP – dyrektor
Archiwum Państwowego w Gorzowie Wielkopolskim
dr hab. Katarzyna Taborska, prof. AJP

Sekretariat konferencji:

mgr Eliza Batura

Termin konferencji: **20-21 maja 2025 r.**

Termin przesłania zgłoszenia wraz z abstraktem

(do 1000 znaków): **do 31 marca 2025 r.,**

na adres mailowy: **pogranicza@ajp.edu.pl**

Czas poszczególnych wystąpień: 20 min.

Przewidujemy wpisowe w wysokości **500 zł**, które przeznaczymy na koszty konferencyjne, publikację monografii pokonferencyjnej oraz wyżywienie w trakcie trwania konferencji (w szczególnych przypadkach dopuszczamy uczestnictwo on-line: **300 zł**). Koszty dojazdu i noclegu uczestnicy pokrywają we własnym zakresie, oferujemy pomoc w rezerwacji noclegów.

W ramach konferencji chcielibyśmy poddać badaniu kulturowe praktyki przemianowania miejsca – zarówno odzwierciedlane przez zmianę toponimii, jak i przez szeroko pojęte procesy kulturowe: a więc przestrzeni postrzeganej jako kraj, region, miejsce zamieszkania lub bezлюдne, ojczyznę prywatną i ideologiczną, przestrzeń natury kształtowaną kulturowo itd. Interesują nas również miejsca „płynne”, nieustabilizowane lub nawet nie-miejsca (anonimowe, fr. *non-lieux*, według ujęcia Marca Augégo), które podlegały różnym nazewniczym praktykom ukonkretnienia semantyki przestrzeni – takie jak np. historycznie zmienne terytoria regionów kulturowych lub rozległe i meandryczne „przestrzenie” rzek. Przedmiotem refleksji naukowej mogą stać się także miejsca fikcyjne (szczególnie w literaturze pięknej, ale też w innych tekstach kultury) i wykreowane, reprezentujące geografie wyobrażoną (ang. *imaginative geography*, za Edwardem W. Saidem), konstytuujące się w ramach tradycji wynalezionych (ang. *invented tradition*, Eric Hobsbawm) lub narodowych „wspólnot wyobrażonych” (ang. *imagined communities*, Benedict Anderson) – które służyły różnym celom kulturowym, w tym politycznym. W ujęciu, które proponujemy, toponimia odzwierciedla zarówno realne, jak i symboliczne, ukazuje węzłową problematykę kulturowych praktyk percepcji przestrzeni fizycznej. A zatem skupić chcielibyśmy się na znaczącej kulturowo kwestii zmiany nazewniczej oddającej historyczną dychotomię zmiany i trwania.

Z reguły szczególne terytorium kulturowe poddawane praktyce częstej zmiany nazewniczej stanowią obszary pograniczy. Na pograniczach zaobserwować można wzmożoną rywalizację kulturową objawiającą się częstymi denominacjami. Takim przypadkiem są m.in. tereny przyłączone do Polski w 1945 r.: tutaj przemiany toponimii reprezentowały symboliczne prawo do terytorium, odzwierciedlały nacjonalistyczne idee autochtonizmu bądź włączały do wyobrażonej wspólnoty ponadregionalnej jako wyraz identyfikacji tożsamościowej, pokazywały dramatyczne zjawisko olbrzymich migracji społecznych – wysiedleń i zasiedleń. Procesy zmian nazewniczych na tych poniemieckich terytoriach miały miejsce nie tylko w pierwszych latach powojennych (m.in. w ramach „repolonizacji” / „reslawizacji”), ale trwają do dziś – przykładem mogą być plany skrócenia nazwy Gorzów Wielkopolski, co stało się jednym z ważkich impulsów do sformułowania konceptu proponowanej konferencji. Okazją do retrospektywnych rozważań dotyczących kulturowych konsekwencji różnorodnych denominacji na tych terenach jest też przypadająca w obecnym roku okrągła, 80. rocznica zmian granic Polski. Kwestia miejsc przemianowanych na pograniczach pozwala wprowadzić też perspektywę przekraczającą ujęcia monokulturowe, narodowocentryczne czy jednojęzykowe. Problematyka przemianowania dotyczy jednak nie tylko tego specyficznego rodzaju przestrzeni pogranicznej, w związku z tym otwarci jesteśmy na ujęcia tego fenomenu dotyczące także odmiennych terytoriów, miejsc i przestrzeni.

Chcielibyśmy, aby problem zmiany nazwy stał się soczewką różnorodnej problematyki, wyświetlającą wielowarstwowe semantycznie mapy kulturowe podlegające ciągłym rekonfiguracjom. Denominacje związane są z reguły z momentami przełomowymi dla społeczności lokalnych i ponadregionalnych, poprzez mikrohistorie nazewnicze obrazują szersze procesy historyczno-kulturowe lub nawet momenty eksplozywne w systemach semantycznych kultury, co pragniemy uczynić tematem konferencji, nie narzucając czasu historycznego i kręgów kulturowych. W związku z tym zapraszamy do rozważań powstałych w duchu nowoczesnego regionalizmu i geopoetyki, na styku różnych dziedzin nauki i metodologii – językoznawstwa, literaturoznawstwa, antropologii kulturowej, historii, socjologii, geografii, psychologii miejsca, ekokrytyki, refleksji postkolonialnej itp.

